

E: Ilyen intézmény most is létezik még valahol?

JÉ: Van nekünk két testvérintézményünk, az egyik Kolozsváron, a másik Varsóban. Azokat szintén Láthatatlan Kollégiumnak nevezzük, és erre a mintára jöttek létre. A kolozsváriakkal jóban is vagyunk, szoktunk is átutazni. De nem tudok róla, hogy ezenkívül máshol is lenne ilyen.

E: Köszönöm a beszélgetést.

(Az interjút Liskó Ilona készítette)

Göde András belsőépítész, a Magyar Építészek Kamarája és Szövetsége által szervezett Mesteriskola hallgatója

Educatio: Milyen volt az eddigi iskolai pályafutása?

Göde András: 30 éves vagyok, Győrben születtem, és a középiskolát is ott, egy építőipari szakközépiskolában végeztem. Az már egy kicsit a szakmába vágó dolog volt. Harmadszorra vettem fel az Iparművészeti Főiskolára, közben két évig dolgoztam. Az egyik munkahelyem Győrben volt egy tervező irodában, a következő évben pedig Pesten dolgoztam az Operaházban, mint díszítőszobrász. Utána jött a katonaság, és aztán a főiskola. Akkor úgy nézett ki a képzés, hogy négy és fél az első diplomáig. Az első év az mindenkinek egyforma, alapképzés, utána lehet szakosodni. A mi szakunk a belső építész szak, amit akkor úgy hívtak, hogy bútortervező és környezeti formatervező. Már a felvételi is szakirányú volt, és az első év végén van egy szakirányú feladat, amivel mindenki elindul abba az irányba, amiért oda jelentkezett. Az első évnek az a szerepe, hogy szelektálja a hallgatókat. Négy és fél év után van egy alapdiploma, és az után van egy úgynevezett mesterképzés. Ez egy újabb diplomát ad, ami nagyjából az egyetemi szintűnek megfelelő képzés. De a kettő a gyakorlatban nincs így megkülönböztetve, hanem a diplomában az szerepel, hogy aki ezt elvégezte, az mester fokozatú.

E: Mikor döntötte el, hogy ezt a szakmát választja?

G A: Középiskola végén. Nagypám építész volt, a bátyám is építész. Egyébként ebben a szakmában is elég gyakori, hogy egy családon belül a generációk között továbbhagyományozódik a foglalkozás. A főiskolán és a Mesteriskolán is elég sok hallgató jön olyan családból, ahol már volt egy vagy több építész. Nem tudom, valahogy ez úgy kialakult, hogy én sejtettem, hogy mit akarok csinálni, csak nem tudtam konkrétan, hogy mi az a szakma, ami ezzel foglalkozik. A bútortervezés eleve vonzott. Azt, hogy az ember rajz vonalon akar továbbmenni, azt úgy tudja, és akkor rajzszakkörre jár, meg képi magát. Fokozatosan kezdett kialakulni a képem, hogy milyen szakok és lehetőségek vannak. Aztán világos lett, hogy ez az, amit keresek, csak korábban nem tudtam magamnak megfogalmazni. Még a legelején, általános iskolás koromban volt olyan elképzelésem, hogy az animáció érdekel, de aztán az elmúlt. Ma egyébként úgy látom, hogy ez a szakmaválasztás jó döntés volt.

E: A főiskolán milyen szelekció volt?

G A: A felvételi rendszer nagyon erősen rajzcentrikus, és azóta értettem meg, hogy miért. Rájöttem, hogy az, hogy valaki hogyan rajzol, abból teljes mértékben leszűrhető az, hogy hogyan gondolkodik. Adott egy látvány, és ahhoz, hogy vissza lehessen adni, értelmezni kell. Egy rajzból látszik, hogy valaki mennyire tudja elemezni a dolgokat, legyen az egy egyszerű doboz, vagy egy akt. Lehet látni, hol keres kapaszkodókat, tehát nagyon jó mérőeszköz, hogy valaki hogyan rajzol. Ez bizonyos szintig képezhető, tehát el lehet jutni a szakkörökben egy adott szintig. A gondolkodásmód az már egy kicsit több, és a felvételin ezt nézik. Meg a felvételin vannak kreatív feladatok is, ahol mindenféle furcsa kis feladatokat kell megoldani.

E: A főiskolai mezőnyben hol helyezkedett el?

G A: Az első év végére csinálnak egy pontos rangsort az évfolyamon. Nem tudom, hogy ez most is így működik-e, de akkor megvolt pontszámok és osztályzatok alapján, hogy ki hányadik. Ennek az volt a jelentősége, hogy év végén volt egy rosta. Ez döntötte el, hogy ki mehet arra a szakra, amire eredetileg

szeretett volna, vagy esetleg onnan lecsúszik máshova, ahol hely jut neki. Volt két rangsor, az egyik, amelyben minden együtt számított, ott olyan tizenhatodik körül voltam, hatvan valahány fős évfolyamon. És volt egy szakmai rangsor, ott negyedik voltam. Azzal nekem nem volt problémám, hogy a főiskolán belül tovább tudjak menni. Érdekes módon a felvételi sokkal nehezebben sikerült, harmadszorra csúsztam be, akkor is mozgott a léc. Később persze ennek nincs igazán jelentősége. A felvételiiben azt a problémát látom, hogy a nagyon magas arányú túljelentkezés miatt túlságosan törekszenek az objektív mérce felállítására. És ez az objektivitás kicsit félreviszi a dolgokat. Olyasmit állítanak előtérbe, ami mérhető, a lényeg viszont sokszor nem ott van. Van egy félelem, ami miatt nem vállalja senki, hogy kimondja, hogy ez vagy az sokkal erősebb anyag, de az a valami, amit lát benne, azt nem nagyon lehet mérni, pedig mindenki érzi. De mivel nem lehet megmagyarázni, nem szívesen vállalja senki, hogy bevallotta az alapján döntsön. Pedig sokszor megegyeznek a vélemények: Ez a rendszer pedig a jó középszernek kedvez. Azoknak, akik jól be tudják lőni, hogy mi az elvárás, és azt jól tudják teljesíteni, és ebből a középszerből a jók kerülnek be egy ilyen főiskolára.

E: Mit adott a főiskolai képzés, és utólag mit hiányol belőle?

GA: A szakma gyakorlati része nem a főiskolán alakul ki. Mi ezt akkor nehezményeztük is, hogy nem kapjuk meg azt a fajta gyakorlati tudást, de azóta rájöttem, hogy nem is lehet, mert az naponta változik. Azt, hogy milyen anyagokat lehet kapni, azokat hogyan kell megdolgozni, hogyan kell abból szerkezeteket készíteni. Ezt főleg idő hiányában nem nagyon tudja adni a főiskola. De naprakészen ezt végképp nem lehet követni az oktatásban. Amit helyette ad, az egyfajta szemléletmód, és olyan dolog, amiről nem is igen szokták tudni, hogy a belsőépítészethez hozzá tartozik. Ez egyfajta praktikus tervezés, vagyis az, hogy bizonyos tereket úgy kell megoldani, hogy azt jól lehessen használni, ne verje be senki a fejét és az ajtó ne nyiljanak egymásra, ne szakadjanak le az egyes elemek. Tehát egy jól használható tér kialakítása. Ezt jól tanítják, bár ez olyasmi, amit nem nagyon szoktak számon kérni. Csodálkoznak is, hogy mi ilyesmivel foglalkozunk, nem csak a látvánnyal, meg a dolog esztétikumával. Ez a szemlélet ott elég jól megtanulható.

E: Ki számít igazán jónak ebben a szakmában?

GA: Van egy nagyon furcsa dolog a belsőépítészetben. Ez az, hogy a főiskolán kialakult egy orientáció az építészet irányába is. Ez főleg azért van, mert nagyon nagy nevek tanítanak ott, akik építészek. Ilyen a szakot vezető Ferencz István, vagy Reimholtz Péter, aki ebbe az irányba vitte a képzést. Ő is főiskolát végzett, de teljes mértékben építészé vált. És ő nagyon jó nevű építészeket csalt oda korrektor-tanárnak, akik tényleg a szakma legjobbjai. Kialakult az, amit ők mondanak, hogy a kettő között lényegében nincs semmi különbség, csak az, hogy az egyiket Magyarországon más intézményben oktatják, de ez egyébként a világon sehol nincs így. Ők azt mondják, hogy az lesz jó építész, aki jó belsőépítész, tehát hogy a kettőt nem lehet különválasztani.

E: A két szakma között a gyakorlatban alá-fölrendeltségi viszony van?

GA: Igen, van egyfajta elsőbbsége az építészetnek, de a tanáraink egy részének az volt a véleménye, hogy az építészképzés Magyarországon egy kicsit olyan „dömpingképzés”, évente száznál több ember végez, akiknek csak egy kis része lesz ténylegesen építész, és hogy jó lenne, ha kialakulna egy szűkebb képzés, és erre részben a belsőépítész szakot látják alkalmasnak. A főiskolán egyébként régebben volt építész szak, csak szét lett „bombázva”.

E: Ugyanazt tanulják az építészek és a belsőépítészek?

GA: Teljesen mást tanulunk, meg szakmai szempontból messze kevesebbet tanulunk, mint a műegyetemi hallgatók, pl. statika, épületszerkezet, nem is összehasonlítható a két ismeretanyag. A főiskolán ezekből kevesebbet tudnak adni, de a szemléletet megpróbálják minél erősebben átadni, és rábízák az emberre, hogy tudjon gondolkodni, meg találja ki a dolgokat. En úgy látom, hogy szemléletében nincs lényeges különbség a kettő között: A főiskolán elkezdődik a vége fele, főleg a diplománál, hogy az emberek elkezdjenek orientálódni, már a diplomafeladatokban is, és Reimholtz Péter szokta kiválogatni, vagy sugallni azoknak, akiket jobbnak tart, tehát akinek a gondolkodásmódját izgalmasabbnak tartja, hogy csináljanak egy építészeti irányú dologot, akár egészen komoly méretű tervet. Nekem például egy három szintes, szintenként 300 m²-es épület volt a második, tehát a mestérépítő diplomámunkám, ami elég komoly építészeti feladat.

És ott már elkezdődik egy rétegződés, ez már egy jel, vagy nem is tudom mi, hogy itt már másfajta feladatokat kapnak az emberek, és erős a vonzódás az építészet irányába. Ez az érdeklődés és maguk az építész tanárok sok embert át is csábítanak az építész szakra.

Mi nyolcan voltunk egy évfolyamon a belsőépítész szakon, a főiskolán belül folyó mesterképzőre átjutottunk hatan, ami abban az évben kivételesen jó eredmény volt. Eredetileg négyet akartak felvenni, de hat lett belőle, bár csak öten végeztünk, mert az egyik évfolyamtársunk, egy lány, gyereket szült, és emiatt kimaradt a képzésből. A hatból ketten mentünk tovább építészeti irányba, egy évfolyamtársammal, akivel a főiskolán végig együtt dolgoztunk, és jó barátok is voltunk, és utána együtt jelentkeztünk a Mesteriskolára.

E: Az építészek között többségben vannak a férfiak. Ez a helyzet a belsőépítészeknél is?

GA: Aránylag több a lány, de jóval nehezebb a dolguk, mert ez „férfiszakma”. Amikor tervezni kell, akkor még nem annyira, bár már akkor is sok olyan műszaki vonatkozása van a munkának, amivel tisztában kell lenni, és azt nem nagyon szeretik a lányok. Rengeteg olyasmi, hogy milyen zárszelvényeket, milyen faanyagokat lehet használni, az egyik collban van, a másik centiméterben, ennek úgy kisujjból kellene jönnie, és ez elég nehéz dolog. Másrészt meg egy kicsit technikus gondolkodásra is szükség van, látni kell, hogy ne szakadjon le, ne törjön le, az pedig műszaki ismereteket igényel, tehát hogy ránézésre ne tervezzen az ember olyat, ami felborul. Ez a munkának a nem éppen lírai része. Később, a végzés után pedig azért nehezebb a lányoknak, mert állandó kapcsolatban kell lenni a „szakikkal”, akik megvalósítják a tervet, asztalosokkal, szobafestőkkel, lakatosokkal, és nehezebb a lányoknak, mert nem veszik őket olyan komolyan. Főleg azért, mert sokat kell veszekedni és vitatkozni, és próbálják az embert műszaki oldalról megfogni, azt gondolva, hogy ügysem ért ahhoz, hogy milyen csavarméretetek vannak. És csak úgy lehet valakinek elfogadtatni amit akar, ha ezeket tudja.

E: A Mesteriskoláról honnan szerzett tudomást?

GA: Nálunk ez olyan evidencia volt, hogy tudtunk róla, mert akik számítanak a szakmában, azok mind ebből a körből kerülnek ki. Amikor a mesterképzésben még a főiskolán építészetről volt szó, akkor mindig olyan embereket hívtak meg, akik „most végeztek a Mesteriskolán”. Meg az az a kör, akik ismerik és számon tartják egymást. Aki ezzel a szakmával foglalkozik, az előbb utóbb találkozik ennek a Mesteriskolának a létezésével, és aki elvégzi, azt számon tartják, ismerik a szakmán belül. Persze ez azért nem kizárólagos dolog, ami nélkül nem lehet boldogulni, csak nagyon jó lehetőség arra, hogy az embert megismerjem, és a szakmabeliek megismerkedjenek egymással.

E: Mi ez az intézmény, mióta működik, és hogyan lehet bejutni?

GA: A Mesteriskolát a Magyar Építészek Szövetsége szervezi. Akik pályáznak a Mesteriskolába, azoknak egy tervezési feladatot kell megoldaniuk, azt benyújtani. Nekünk a Várban, a Bécsi kapu téren egy valójában nem létező telekre kellett az evangélikus templom mellé toldalékként az iskolát „visszatervezni”. Ezen kívül önéletrajzot, az addig végzett munkákat referenciaként, és munkahelyi ajánlást kell benyújtani. Nagyjából kétszeres a túljelentkezés.

Nem tudom pontosan megmondani, hogy mi hányadik ciklus vagyunk, de már elég régóta működik. Két évenként van ciklusváltás. A jelenlegi ciklusban körülbelül 24 hallgató van. Főleg alapítványi pénzekből működik, és maga a szövetség is megpróbál a piacon lenni. Megbízák tanulmánytervek készítésével, amiket továbbad az iskolán belül. Két évig tart a képzés, kéthetente két alkalommal előadások vannak. Ezen kívül pályázatokat írnak ki, amiken részt kell venni, majdnem kötelező jelleggel. Ezeket maga a Mesteriskola írja ki, lényegében zárt pályázatok. A Mesteriskola kap egy megbízást, és azt kifizéri a saját hallgatóinak. A mesteriskolás hallgatók párokban dolgoznak, két emberre jut egy mester. A párok alapvetően a kölcsönös szimpátia alapján jönnek létre, de a két év alatt mindenki sokféle párosításban dolgozik, így a közös pályázatkészítés közben megismerik egymást. A team-munka a képzés egyik fontos alapelve. Valóban nagyon fontos, hogy az ember megismerje munkatársának a munkaritmusát, gondolkodásmódját, vagy megtanulja, hogy hogyan kell megvívni a csatákat. A legelső pályázatnál még csináltak egy kész listát, hogy ki kivel legyen és milyen tanárral, de ott is lehetett azért kavarni, hogy én inkább vele meg vele szeretnék. Kezdetben akik a Műegyetemről jöttek, azok jobban ismerték egymást, aztán később a munkák során láttuk, hogy ki milyen,

és akkor a következő pályázatnál mindenki jelezte, hogy kivel szeretne együtt dolgozni. Az a tény, hogy ez egy szűk kör, ahol mindenki jól ismeri a másikat, az nagyrészt ebből a gyakorlatból adódik. Zömében építészek vannak, ebben a ciklusban hárman vagyunk, akik az Iparművészeti Főiskolán végeztünk, a megelőző ciklusban egyetlen ilyen végzettségű hallgató sem volt. A résztvevők lényegében ebből a két intézményből kerülnek ki. Elméletileg az építészek számára van a Mesteriskola, de hallgatólagosan megengedik, hogy a főiskola belsőépítész szakján végzők is jelentkezzenek, csak nekik nem két, hanem három év igazolt gyakorlatot kell felmutatniuk, és ha nem vettek részt a főiskolai posztgraduális mesterképzőn, akkor öt év gyakorlatot kell igazolniuk. A Mesteriskola nem ad diplomát, de gyakorlatilag lehetővé teszi, hogy azok, akik elvégzik, vezető tervezővé váljanak. Van ugyanis egy olyan rendszer, hogy tervezői jogosultsági szám, hogy valaki É1-es vagy É2-es, tehát milyen méretű és szintű épületeket tervezhet, például a műemléki környezet egy speciális dolog, ahol nem mindegy, hogy milyen jogosultsága van a tervezőnek. A jogosultságot kérni kell, a minisztérium adja meg, de az Építőművészek Szövetsége javasol, és a Mesteriskolát végzettséget automatikusan javasolja. Ez úgy megy, hogy általában néhány év gyakorlat után kéri valaki a minisztériumtól, hogy ő vezető tervezői jogosultságot kapjon. Ahhoz szükség van referenciára, illetve az addigi életút számít, és emellett kikérik a szövetség szakmai véleményét. A Mesteriskola elvégzése gyakorlatilag szinte automatikussá teszi ezt az utat. A jogosultság egyébként nem a megrendelők, hanem a hatóságok irányában fontos, mert ha tervezek valamit, akkor arra rá kell írnom a jogosultsági számomat, és ez a szám jelzi, hogy milyen szinten tervezhetek. Vannak feladatok, ahol a hatóság megkötheti, hogy azt csak vezető tervező tervezheti.

Akik az Iparművészetről jöttek, azok esetében gyakorlatilag minden ciklusban van egy kis galiba, mert általában a szövetség javasolja, hogy ők is kapjanak vezető tervezői jogosultságot, de úgy kapnak, hogy még nincsen meg az alap, a Műgyetem által adott jogosultság. Kicsit bonyolultabb módon, de általában megadják. Fel kell mutatni bizonyos referenciákat, olyan munkákat például, amiket az ember neves építészekkel közösen végzett.

E: Mit ad a Mesteriskola, amit az egyetem nem adott, és amihez a pályát kezdők többsége nem jut hozzá?

G A: A legtöbb, amit ad, hogy a szakma legjobbjai tanítanak, és a legjobbak mellett lehet dolgozni. Olyan feladatok kapcsán, amik elég messze vannak a valóságtól, tehát nem annyira a napi gyakorlathoz kötöttek. Egy-egy fiktív feladat kapcsán lehet az építészetről magáról beszélgetni nagyon képzett és tapasztalt emberekkel. A pályázatok sora pedig nagyon jó tréning. Azt hiszem, hogy az eddig eltelt egy év során öt alkalommal kellett pályázatot készíteni. Szeptembertől nyár elejéig tart az év. Egymás között is versenyben vagyunk. És van a végén egy "kipakolásos" védés, ahol az embernek a zsűri, a mesterek és a többi hallgató előtt kökeményen meg kell védenie a saját pályázati munkáját. Ugyanakkor látja, hogy a másik mit csinált, ugyanarra a kérdésre milyen más felvetések vannak. Ez nagyon tömény, nagyon sűrű tanulás. Emellett mindenki dolgozik valahol, tehát a Mesteriskolát munka mellett csináljuk.

E: Milyen kötelezettségei vannak a résztvevő hallgatóknak?

G A: Az összejövetelek nagyobb részén ott kell lenni, ezt ellenőrzik, mindenki aláírja a nevét, hogy megjelent az előadáson, de nem nagyon fektetnek erre hangsúlyt, mivel aki csak tud, az megy, hiszen ezek nagyon jó előadások. A vége sem olyan, mint egy iskola, hogy vizsga lenne, vagy öröm, hogy na, elvégeztem, és igazolják.

E: Ki lehet kerülni a Mesteriskoláról? Van olyan, hogy valakiről kiderül, hogy nem felelt meg?

G A: Én ilyenről nem hallottam. Aki bekerül, az általában elvégzi.

E: Az előadásokon és pályázatokon kívül milyen formái vannak még a képzésnek?

Évente két, szakmai tanulmányútnak nevezhető kirándulás szokott lenni. Ebben az évben Szicíliában voltunk, ami az élményen túl elég tömény tanulás volt. A Szentkirályi tanár úr, aki építészet-történetben Magyarországon azt lehetne mondani, hogy a legnagyobb név, ő állította össze, hogy mit kell megnéznünk. Jött velünk egy művészettörténész a Műgyetemről, és végigjártuk a műemlékeket. Még nem alakult ki, hogy az idei kirándulás hol lesz, de már eljutottak a hallgatók Pekingbe is.

E: A hallgatók is beleszólhatnak, hogy hova akarnak menni?

G A: Általában a tanárok, vagy mesterek döntenek el, de azért bele lehet szólni. Tavaly az egyik hallgató srác javaslatára szeretnénk volna, ha Portugália az úti cél, de az nem jött össze.

E: Az utazás költségeit ki viseli?

G A: Most, mivel ez eléggé költséges út volt, felét tudta állni a Mesteriskola különböző alapítványokból, a másik felét nekünk kellett. De ez is minden évben változik, attól függően, hogy milyen kereteket találunk rá. Meg van egy állandóan visszatérő hely, Erdély, azt jó lenne az idén is megcsinálni.

E: Az utazás tapasztalatait is közösen dolgozzák fel?

G A: Utána volt egy nagy diavetítés, amikor azt néztük meg, hogy ki mit látott meg a dolgokból a fényképezőgépén keresztül. De az is nagyon fontos egy ilyen kiránduláson, ami teljesen független a helyszíntől, hogy az emberek együtt vannak, egymás között a hallgatók, meg a mesterek, és beszélgetnek. És ezek a beszélgetések nagyon fontosak. A tanárokkal a két év alatt gyakorlatilag majdnem baráti viszony alakul ki.

E: Az itt tanító tanárok szoktak a hallgatók közül munkatársat választani?

G A: Igen. Elég sokszor alakul úgy, hogy már közben meghívunk bizonyos munkákra hallgatókat, hogy ugorjanak be, és ez később esetleg komolyabb munkakapcsolatot eredményez. Mindenki mindenkit ismer, és ilyen szempontból olyan értelemben elitképzés, hogy kialakul az a belső mag, aki számít egymásra, meg odafigyel a másik munkájára.

E: Mi olyat adott a Mesteriskolá, ami a további pályafutása szempontjából fontos?

G A: Hogy kézzel fogható dolgot mit ad, azt nehéz megmondani. A szemléletemen nem változtatott, az biztos, mert szerencsére elég közel volt hozzá, és megerősített abban, amiben eddig is éltem. Meg kicsit komolyabbá is válik ott az ember, komolyabban kezd gondolkodni. Másrészt nagyon sokat tanulok, főleg az építész hallgatóktól, akikkel most együtt pályázom. Olyan dolgokban, amiben a főiskola gyengébb volt, például városépítészeti látásmódot, ami nem türemkedett be igazán a főiskolára. Ez azt jelenti, hogy ez ember egy adott problémát globálisan, szinte városi léptékben szemléljen. Ez nekem eléggé új volt, és nagyon élveztem ennek a feldolgozását.

Az előadások anyaga pedig tovább mélyíti a művészettörténetből tanult ismereteket, illetve egyfajta alternatív építészettörténetről van szó. Az egyetemen és a főiskolán megtanították az alapvető tudnivalókat. A Mesteriskolán egy-egy nagy név tart előadást a szakmából, aki már nem az általánosra, meg a nemzetközi tendenciákra figyel, hanem valami érdekes oldalhajtásra, ami mai szemmel nézve sokkal fontosabb, mint mondjuk húsz évvel ezelőtt volt. Vannak például olyan építészek, akiket nem jegyeztek olyan fontos átlomásként a művészettörténetben, de azért jegyeztek, és az előadók úgy közelítenek ezekhez, hogy most talán fontos számunkra, hogy mit csináltak, és ezzel a szemel nézzük át a munkáikat. Ezek nagyon izgalmasak és fontosak.

E: Volt olyan, amiben nem teljesültek az elvárásai?

G A: Én ezt vártam. Én általában pozitívan állok a dolgokhoz, azt igyekszem meglátni, ami jó. Lehet, hogy mások azt mondanák, hogy ez vagy az nem jó, és változtatni kell.

E: Például mit lehet kritizálni ebben a képzésben?

G A: A legtöbb probléma a pályázatok körül szokott lenni, ami abból adódik, hogy kicsit kényszerpályán van a Mesteriskola. Nyilván olyan pályázatok vannak, amilyeneket kívülről kap, meg amivel tovább tudja csinálni az iskolát, amivel pénz is lehet szerezni. Ezek sokszor furcsa feladatok, és erre szokták mondani, hogy „már megint...”.

E: A nyertes pályázatokat megvalósítják?

G A: Nem. A pályázati tervezés inkább öncélú. A képzésnek nem az a célja, hogy amit tervezünk, az megvalósuljon. Sokszor olyan ötletpályázatok vannak, amelyek a kifizető gondolkodását segítik, amivel információt gyűjt arról, hogy mit is akar. De azért ismerek olyan épületeket, amiről tudom, hogy a Mesteriskola nyertes pályázata alapján készült. De ez viszonylag ritka dolog. Valódi megrendelések ezek, de inkább információgyűjtést jelentenek. Például az egyik város egy nemzetközi vásár területére két helyet is alkalmasnak talál,

de nem tudja eldönteni, hogy melyik legyen. Akkor kiírják pályázatnak, és a pályamunkák alapján kialakul az elképzelés, hogy mi lenne a jobb. De nem a nyertes terv fog megépülni. Vagy a Műemléki Hivatal írt ki pályázatot a Mesteriskolán, hogy hogyan lehetne hasznosítani a rakparton lévő kertmozit, mert bonyolult, védett környezetben helyezkedik el, és ráadásul nem is teljes telekszelés, hanem egy fura seb a városszövetben. Azt akarták elsősorban tudni, hogy ha ott épül valami, akkor mire kell figyelni.

E: A pályázatokon van igazi nyertes, a versengés valódi?

GA: A versengés az nem is igazán az első helyért megy, de a végére kirajzolódik, hogy ki a legjobb. Ez gyakran nem is az első helyezett. Van általában első, második, harmadik díj, akik valami honoráriumot is kapnak, bár ez nem jelent túl sok pénzt. Általában van részvételi díj, ennek nagyjából a duplája az első helyezett díja, mondjuk úgy nagyjából húsz ezer forint. De végül is nem erre megy az egész, és akarva akaratlanul is érezzük, hogy nem a legjobbak lesznek az első. A zsűri általában iskolán kívüli szakemberekből áll, és teljesen más szempontok szerint bírál, de a diákok azért mindig érzik, hogy ki a legjobb. Mások a szempontok.

E: A Mesteriskolán belül különböző szemléletmódok, felfogások élnek egymás mellett, vagy inkább a szemléletbeli azonosság a jellemző?

GA: Van a Mesteriskolának egy sajátos szemlélete, ami ott uralkodónak nevezhető. Elég nehéz jellemezni. Mondjuk a világban vannak nagyobb trendek, amit az építész folyóiratok számon tartanak, és vannak olyan trendek, amik csak kis országokban élnek és hatnak, azt is lehetne mondani, hogy a periférián alakulnak ki. Ezek jóval szerényebbek, de nagyon tartalmasak. Magyarországon is van egy ilyen irányzat, ami első ránézésre viszonylag szerény dolog, de próbál magas színvonalon fennmaradni. Ami most a legdivatosabb a Mesteriskolán belül, az svájci irányzat, mondhatjuk azt, hogy egy dekonstruktivista vonal, ez egy jellegzetes irányzat a magyar építészetben belül, és a szakmai elit zömében erre a dologra koncentrálnak. Egy kicsit a Mesteriskola is válogat, de azért nem mindenre ez jellemző, tehát nem kizárólagos. Már a főiskolán is kialakult, és ahogy én kérdeztem, a Műgyetemen is ez a leginkább irigyelt dolog.

E: A Mesteriskola különböző ciklusában végzők között is van kapcsolat?

GA: Néha van rá példa, hogy összejönnek az előző ciklussal. Nekünk is volt ilyen, hogy az előző ciklus hallgatói Párizsban voltak, és beszámoltak erről a kortárs építészeti túrájukról, meg elmondták a véleményüket, tapasztalataikat. De azért az nem jellemző, hogy lenne folytatása a két évnek.

E: Hol dolgozik?

GA: Én kezdettől fogva szabadúszó vagyok. Általában nem ez a gyakorlat, inkább az a jellemző, hogy az ember elmegy egy jó nevű építészhez dolgozni. Azt hiszem, hogy az jobb, de azért nem olyan könnyű. Akit a diplomája alapján kiválasztanak, annak van rá lehetősége. Kevés a hely. Engem hívtak, de akkor úgy gondoltam, nem tudom, lehet, hogy rosszul, hogy én nem akarok elmenni, én magam akarok megküzdeni a feladatokkal. Azért is talán, mert egy kicsit kényelmes típus vagyok, és féltem, hogy egy nagynevű mester mellett elkényelmesedem, mert nincs igazi felelősségem. Inkább arra próbáltam rászorítani magam, hogy a magam lábára álljak. Most négyen együtt dolgozunk, közösen bérelünk egy irodát, mindenki szabadúszó, illetve az egyik srác bt-ként működik, de ennek nincs jelentősége. Ez úgy alakult ki, hogy egyikük egy főiskolai évfolyamtársam, akivel mindig is együtt dolgoztam, van egy két évvel utánunk végzett fiú, és egy két évvel előttünk végzett. Ez véletlen, meg baráti alapon alakult ki így. Általában úgy van, hogy valamelyikünk megkap egy munkát, és akkor bevon két három embert, attól is függ, hogy ki ér rá. Egymást segítjük.

E: Hosszabb távon milyen terve van? Mire lehet ebben a szakmában törekedni?

GA: Én soha nem voltam igazán célra orientált. Ez a mostani helyzet így nagyon jó, én nagyon élvezem amit csinálok. Eddig inkább sodródtam, és nem kitűzött célokat valósítottam meg.

E: Milyen megrendeléseket szeretne?

GA: A megrendelések, amik jönnek, általában meglepően érdekesek és teljesen különbözőek. Én se tudnék kitalálni jobbkat. Érdekeség szempontjából tehát nagyon jó. Anyagi szempontból már egy kicsit más a kérdés, arra panaszkodhatnék, hogy nem igazán jön be a dolog. Azért ha egy cégnél alkalmazottként dolgoznék, akkor kevesebbet keresnék. Ezt nehéz lenne megmondani, mert nem is tudom, hogy pontosan

mennyit keresek. Nem is nagyon fogom fel, mert nekem a munka és a pénzkereset nem függ össze, a kettő valahogy nem kapcsolódik össze szorosan. A munkákat azért csinálom, mert érdekesek, izgalmasak, meg hogy elkészüljenek. És mellette kapok érte pénzt, amiből megélek, de valahogy olyan, mint valami ösztöndíj, mert nincs igazán összefüggésben a kettő. Sokkal több munkát fordítok olyan dologra, amiért alig kapok valamit, sokszor meg kevesebb munkáért sokkal több pénzt kapok. Teljesen független a kettő egymástól.

E: Hogyan jut az ember megrendelésekhez?

GA: Ismeretség alapján jön minden, legtöbbször az előző munka hozza a következőt. Ez elég tipikus ebben a szakmában. Én egyébként ezt jónak is tartom. Nekünk ilyen szempontból már a főiskolán jól beindult, hogy számítottak ránk. Nekem a főiskola kapcsán kialakult a személyes kapcsolat, főleg szimpátia alapján Turányi Gáborral, aki elég nagy név a szakmában. Én őt tartom a mesteremnek, az ő munkáit szeretem a legjobban. Neki volt egy munkája, a visegrádi erdei iskola, amit akkoriban csinált, és gondolta magában, hogy megkockáztatja, hogy ezt én csináljam meg, fiatal fejjel. Volt egy ház, én azt berendeztem, ez már üzemel, most zajlik a beruházás második üteme, és mivel jó véleménye volt, utána folytatódott a dolog. Utána ő elnyerte egy Expo létesítményeinek a tervezését, ami végül is akkor az egyik legfontosabb beruházás volt, és megkeresett, hogy én csináljam a belsőt.

E: Mi az, amiben Ön szakmailag jó? Miért keresik?

GA: Teljesen független attól, hogy a megrendelők miért keresnek. Legtöbbször nem tudnak mást, mint hogy egy belsőépítészhez jönnek. Megrendelője válogatja, de általában teljesen mást várnak el az embertől, mint amit ő magában jónak tart.

A belsőépítész általában úgy képzelik el, hogy az olyan valaki, aki fantasztikus látványt fog produkálni. Mi meg próbálunk inkább a megrendelő számára a saját pénzéből egy optimális valóságot létrehozni. A belsőépítész szóról mindenkinek az jut az eszébe, hogy ott jönnek a drága anyagok, meg a szuper-furnérok és a rozsdamentes csodák, és az mind jó sokba fog kerülni. Holott én azt tartom jónak, hogy a megrendelő pénzét minél ideálisabban kell elkölteni. Hogy minél magasabb műszaki tartalmat kapjon a saját pénzéért. Ezért próbál az ember működő alaprajzokat kitalálni, amit a megrendelő nem vár el, sokszor meg is lepődik, mert inkább olyan ötlet per négyzetmétert vár. Hogy mondjuk ide egy sziklakert, amin folyik valami csobogó, ott meg nem tudom mi áll ki falból, és mi próbáljuk megmagyarázni, hogy az dekoráció, amihez nem nagyon értünk. Mi azt próbáljuk megvalósítani, hogy funkcionálisan működjön egy belső tér.

E: Miket tervez?

GA: Ha elmondom, látszik, hogy mennyire szerzteágazó, amit csinálok. Az első munkám egy bank volt, Monoron, műemléki környezetben. A következő, ami megvalósult, ami teljesen véletlenül futott be, és nagyon izgi volt, az Egyetemi Színpadnak a Könyvesháza. Utána terveztem bútorokat a Külügyminisztériumnak. Utána volt az erdei iskola, most pedig egy kis művelődési központon dolgozom, amit úgy fognak hívni, hogy fonó. Ez egyébként egy önerőből létrehozott létesítmény. Emellett rengeteg olyan volt, ami ötlet szinten maradt, sokszor olyanok is kérnek ötlet-terveket, akiknek nincs rá pénzük, szóval sok minden félúton elúszik.

E: Az utánajárás, a vásárlás is mindig a belsőépítész dolga?

GA: Igen, de a belsőépítész legtöbbször katalógusból dolgozik. Az a legegyszerűbb, neki a legkisebb fáradtság, a megrendelőnek meg a legdrágább. Ez a mostani nagyon izgalmas feladat, és mivel önerőből jön létre, arra törekszem, hogy olcsó legyen. Bár az ezzel járó munkát ők soha nem fogják tudni megfizetni, meg nem is akarom, hogy megfizessék, mert azt is fantasztikusnak tartom, hogy valaki önerőből egy kis koncerttermet hozzon létre, ahol felvételeket lehet majd készíteni, meg lemezbolt lesz mellette, és egy érdekes, nem szokványos zenei vonalat képvisel, úgyhogy amit tudok, segítek. Most éppen azért rohagálunk, hogy ezt olcsón meg tudjuk oldani, lehetőleg magyar termékekből. Én szeretem, ha valami nem a legszuperebb olasz katalógusból való, és mégis jó. A rátalálásnak ez az öröme fontos nekem, nagyon élvezem.

E: Köszönöm a beszélgetést.

(Az interjút Tót Éva készítette)